

IZAZOV ISLAMSKJE ZAJEDNICE NA KOSOVU SA TEKFIKISTIKOM IDEOLOGIOM U PERIODU 1999-2016

Fidair Berisha

Stručni rad

Inspiracija za rad i problem(i) koji se radom oslovljava(ju): Učešće albanskih boraca u sukobima u Siriji i uvrštavanje ovih boraca uz terorističke organizacije kao što su ISIS, nesumnjivo je eskalirao sukob i znatno je pogoršana i međunarodna bezbjednost. Svirepi zločini počinjeni od njih u teritoriju Sirije su šokirali javnost širom svijeta. Teroristički napadi u Parizu, Ankari, Briselu, na kraju i u Istanbulu, daju nam do znanja da svakog dana sve više i više dolazi u pitanju nacionalna a i svjetska bezbjednosti. Pitanje terorizma nije više samo nacionalni problem, jer smo svi svjedoci vremena da je terorizam sada prešao razmjere problema država, postao je globalan problem. Prema tome u mnogim evropskim zemljama su analizirali nedostatke preventivnog djelovanja protiv ekstremizma i nasilnog radikalizma, tako da razvijaju strategije i akcione planove za dugoročno tretiranje ove pojave. Kosovo kao nova država napreduje na putu ka članstvu u EU rješavajući izazove razvoja i jačanja vladavine prava, ali i doprinosi povećanju regionalne suradnje u skladu sa evropskim vrijednostima. Na Kosovu, sklad među vjerama je bila i ostaje jedna od najvažnijih e vrijednosti društva, gdje pripadnici muslimanske, katoličke, pravoslavne i drugih vjerskih zajednicahistorijski žive skladno i u miru. Zadnje vrijeme, posebno sa pojavom i razvojem konflikta u Siriji, na javnoj raspravi na Kosovu uvedeni su koncepti, kao što su vjerski radikalizam i nasilni ekstremizam, a evidentirani su i slučajevi učešća Kosovskih građana u ovom sukobu.

Ciljevi rada (naučni i/ili društveni): Tretiranje ove teme se vrši sa naučnog i društvenog aspekta. Sa naučnog aspekta tretiraju se faktori koji utiču na proširenju tekferističke ideologije i način proširenja. Obzirom na da je ova destruktivna pojava postala briga kosovskog društva, pojavila se potreba da se ista tretira i sa društvenog aspekta u cilju da kosovsko društvo a i šire bude upoznato sa ovom pojavom. Kosovsko društvo je postalo svjedokom bolnih scena slučajeva ubistva kosovskih građana u konfliktu u Siriju i suočavalo sa veoma kritičkim stavom porodica ubijenih, jednako prema vjerskim tako i državnim institucijama.

Metodologija/ dizajn: Tretiranje ove teme zahtjeva veliku pažnju i pojavila se potreba za pronalaženje adekvatnih metoda, kojima se dolazi do naučnih nalaza. Metode kojima će se istraživati ova problematika su: Metode induktivne i deduktivne analize, Metode sinteze, specijalizacije, generalizacije, apstrakcije, konkretizacije, deskriptivna metoda, kao i metode klasifikacije i komparacije.

Za ovo istraživanje predvidjeli smo tri glavne hipoteze po pitanju destruktivnih vjerskih ideologija na Kosovu, kao u nastavku:

1. Zašto je tekferistička ideologija uspjela da prostire svoj utjecaj nakon 2000 godine i koji su faktori koji direktno utiču indoktriniranjem ove ideologije;
2. Koliki je doprinos državnih institucija, uključujući i Islamsku vjersku zajednicu Kosova u sprečavanju i borbi protiv ove ideologije na Kosovu; i
3. Koja kategorija kosovskog društva je postala žrtva uticaja tekferističke ideologije i koliko su socijalizirani pripadnici ove kategorije u sredini u kojoj žive.

Ograničenja rada/ istraživanja: Istraživanje ove tematike se ograničava određenim pitanjima koja se odnose na strategiju institucija za borbu protiv ove pojave, na načinu prostiranja tekferističke ideologije, potom kategorija ili sloj društva koja bude žrtva (plijen) ove ideologije i glavni faktori koji neposredno utiču na proširenje ove ideologije.

Rezultat: Nakon dosljednih istraživanja, očekuju se slijedeći rezultati:

1. Da se pronađu determinirajući faktori koji utiču na devijacije islamske vjeroispovjesti na Kosovu;
2. Da se sazna koliko uticaja imaju vjerski pripovjedači po džamijama i da li su njihova predavanja kontrolirana od strane Islamske zajednice Kosova;
3. Da se tačno konkludira, da li ima povećanje ili opadanje broja indoktriniranih. Ako ima opadanje broja indoktriniranih da se utvrdi šta je uticalo na smanjivanje broja istih; i
4. Na osnovu nalaza, da se predlažu mjere koje trebaju preduzet porodica i dotične sigurnosne institucije.

Generalni zaključak: Kosovo je nakon 2000. god. počelo da se suočava sa ideologijama koje su do tada bile nepoznate za građane. Završetkom rata na Kosovu, mnogo humanitarnih organizacija iz raznih zemalja svijeta, uključujući i arapske zemlje, pomogle Kosovu. Ali u tom periodu, nekoliko ekstremističkih vjerskih organizacija uspjeli su svojom ideologijom da utiču na manji broj vjernika na Kosovu. Sve to je primijećeno od strane državnih organa, uključujući organe centralnog nivoa, vjerske zajednice, civilno društvo itd. Sada sve više i više se vrše naponi za očuvanje vrijednosti zajedničkog života, tolerancije i uzajamnog poštovanja. Prema tome, kosovsko društvo, ne samo da štiti dosadašnji zajednički život i sklad od bilo koje i najmanje povrede, nego prioritet nad prioritetima ima očuvanje sklada između vera i njeno ojačanje za trajni zajednički život sa ostalim vjerskim zajednicama. Bez obzira što ima opadanje broja regrutiranih iz albanske zajednice za priključivanje konfliktu u Siriji, ipak se u radu organa i službi za sprovođenje zakona preduzimaju sve mjere za sprječavanje i penaliziranje organizatora u tom pravcu. *Islamska zajednica Kosova*, i ova institucija je veoma ažurna svojim pristupom, kako se ne bi ostavljalo prostora određenim grupama ili pojedincima da utiču za proširenje destruktivnih ideologija. Programi za de-radikalizaciju evidentiranih lica su u toku formaliziranja prioritet su državnih struktura koje su zadužene uz partnerstvo sa svim potrebnim faktorima kako bi se garantiralo njihov uspjeh. Vjerske zajednice i civilno društvo preuzimaju značajnu ulogu u razvoju ovih programa. Prostiranje ovih programa dobro izučeno i planirano u cilju de-kradikalizacije za to osuđenih

lica. Obzirom da je sindrom radikalizma je zadiralo i susjedne zemlje, neophodno se zahtijeva regionalna suradnja za izradu i praćenje programa de-radikaliziranja, posebno sa Albanijom i Makedonijom. Uzimajući u obzir značaj mira i tolerancije na Kosovu, kao i ulogu koju mogu imati vjerske institucije u izgradnji mira, Islamska zajednica Kosova, njene institucije imamineprekidno su se angažirali da svojim učenjima i predavanjima prenose božanstvene poruke, koje pozivaju za mir, ljubav, razumijevanje, poštovanje drugog, pre svega u oprost i razumijevanju.

Opravdanost istraživanja/ rada: Opravdanost istraživanja ove teme se odnosi na nekoliko pitanja koja su postavljena:

1. Koji su razlozi proširenja tekferističke ideologije;
2. Koliko je proširena tekferistička ideologija;
3. Koji sloj društva je najviše pogođena ovom ideologijom; i
4. Koliko su svojim predavanjima protiv ovih ekstremnih ideologija angažirani Islamska zajednica na Kosovu i imami.

Ključne riječi: Kosovo, vjerski ekstremizam, ideologija tekferizma, terorizam, deradikalizacija

THE CHALLENGE OF THE ISLAMIC COMMUNITY IN KOSOVO WITH THE TEKFERISTIC IDEOLOGY IN THE PERIOD 1999-2016

ABSTRACT

Reason for writing and research problem(s): The participation of Albanian fighters in the Syria conflict and alignment of these fighters alongside terrorist organizations, such as ISIS has undoubtedly escalated the conflict, by worsening considerably the international security. The ugly crimes committed by them in the territories of Syria have shocked the entire world. The terrorist attacks in Paris, Ankara, Brussels and finally in Istanbul make us realize that every time more and more is coming to question the national and world security. The issue of terrorism is not just a national problem because we all are witness of the time that terrorism has now gone beyond the size of a state problem and has become a global problem. Therefore, in spite of this many European countries are analysing the shortcomings of preventative work against violent extremism and radicalism and are drafting strategies and action plans for a long-term treatment of this phenomenon. Kosova as a new state is progressing on the path towards EU membership by addressing the challenges of developing and strengthening the rule of law, as well as contributing to increased regional cooperation in accordance with European values. In Kosova religious harmony has been and remains one of the most important values of the society where members of the Muslim, Catholic, Orthodox, and other religious communities have lived together in peace throughout history. Recently, especially with rise and development of the Syria conflict, the public debate in Kosova also included concepts such as religious

radicalism and violent extremism, and are evidenced cases of participation of Albanian citizens in this conflict.

Aims of the paper (scientific and/or social): Treatment of this topic is done in the scientific and social aspect. In the scientific aspect are treated factors that influence the spread of the tekferist ideology and its way of spreading it. Since this destructive phenomenon is concern of Kosova society, there is a need to deal even in the social aspect in order to make Kosovar society and beyond to be aware with this phenomenon. Kosovar society has become witness of painful scenes in the cases of killing Kosova citizens in the Syrian conflict and is faced with a very critical attitude of the families of the dead as for religious institutions as well as for state institutions.

Methodology/Design:

Treatment of this topic requires great attention and there is a need to find adequate methods to come to the scientific findings. The methods with which this problem is to be explored are; Method of inductive, deductive analysis, synthesis, specialization, generalization, apstoxone, concretization, descriptive, classification, and comparative methods. For this research we have foreseen three main hypotheses about the issue of destructive religious ideologies in Kosova.

1. Why tekferistik ideology has reached to extend its influence after 2000 and which are the factors which directly affect the indoctrination of this ideology.
2. What is the contribution of state institutions including the Islamic community in preventing and fighting this ideology in Kosova.
3. Which category of Kosovar society has fallen prey to the influence of the tekferistik ideology and how well are socialized with the district where this category lives.

Research/Paper limitation: The research of this topic is limited to some issues that are initially related to the institution's strategy for combating this phenomenon, The manner of spreading the tekferistik ideology, then the category or stratum of society that falls prey of this ideology, and the main factors that directly affect the spread of this ideology

Results/Findings: After the proper research, these results are expected:

1. To find the determinant factors that influences the deviation of Islamic belief in Kosova;
2. To be known how much influence have the preachers of religion in mosques and how their lectures are controlled by the Islamic community in Kosova.
3. To conclude exactly whether there is an increase in the number of indoctrinators, or there is a fall in number and if there is a fall in number, then it should be verified what has affected the decline of the indoctrinated.
4. Based on made findings, to be proposed measures that must be undertaken from the family and responsible security institutions;

General conclusion: Kosova after 2000 began to be faced with ideologies which until before this time were not recognized from citizens. After the end of war in Kosova, multiple humanitarian organizations from many different countries of the world, inclu-

ding Arabian countries have help Kosova with various aids. But in this period extreme religious organizations from different countries have managed that with their ideology to influence at a large number of believers in Kosova. This was noticed from state bodies, by including those central ones, religious communities, civil society etc. Now more and more efforts are being made to preserve the values of coexistence, tolerance and respect,so Kosovar society is not only protecting the present coexistence and harmony from any minor violation,but it has priority over the priorities of maintaining religious harmony and strengthening it for a sustainable coexistence with other religious communities. Though there is a drop in recruitment by the Albanian community to include in the Syrian conflict, nevertheless the work of law enforcement bodies are taking all measures to prevent and prosecute the organizers in this regard.The Islamic community as an institution is very careful with its approach in order not to leave space to certain groups or individuals to influence the spread of destructive ideologies. Programs for the de-radicalization of identified individuals are being formalized and followed with priority by state structures in charge, in partnership with all stakeholders needed to guarantee their success. Religious communities and civil society are playing an important role in the development of these programs.The extent of these programs has been studied and well planned with the aim of de-radicalization the convicted persons. Since radicalization syndrome has affected the countries of the region, it is required regional cooperation for the design and follow-up of de-radicalism programs, and in particular with Albania and Macedonia. Given the importance of peace and tolerance in Kosova, and the role that religious institutions can have in building the peace, the Islamic Community of Kosova, its institutions and imams have been consistently engaged with their teachings and preachings to convey divine messages, that call for peace, love, understanding, respect for the other, and first of all in forgiveness and understanding.

Research/Paper Validity: The reasonableness of the research on this topic is related to some of the questions that have been asked:

1. Which are causes of spread of the tekferist ideology?
2. Which stratum of society is most affected from the tekferist ideology?
3. How much is engaged the Islamic Community and imams with their preachings against the extreme ideology?

Keywords: Kosova, religious extremism, tekferistic ideology, terrorism, deradicalism

Uvod

Sada je već potvrđeno da su tekfir ideologijom inspirisani strani borci iz mnogih zemalja svijeta, koji su se pridružili ISIL-u u ratu u Siriji i Iraku. Također, ovom ideologijom su inspirisani i kosovski građani koji su postali dio tog rata. Tekfir ima ideološku osnovu kod Havaridža (haridžija), grupa koja je svoje devijacije imala u ranom periodu istorije u VII. vijeku. Havaridž u prijevodu znači "separatisti". Oni su bili protiv tokova vremena, jer su tražili oružanu osvetu protiv grupe koja nije podlegla islamskim propisima tog vremena. Havaridži smatraju kao nevjernike i tretiraju ih kao neprijatelje sve muslimane koji su počinili bar jednu grešku. Oni imaju tendencije da se suprotstave postojećim vlastima i pozivaju se na starim islamskim knjigama, kako bih se suprotstavili precima i borili se protiv drugih koji ne misle kao oni. Također, havaridži, se predstavljaju kao ljudi posvećeni vjeri, ali ne shvatajući suštinu, jer veoma malo znaju o islamu. Nemaju islamske učenjake na kojima se mogu pozvati. Arogantno se ponašaju sa islamskim učenjacima vremena. Oni se baziraju na ajete iz Kurana koji se odnose na kazne i ignorišu one koji se odnose na milost. Također ignorišu bogatu tradiciju islamskog mišljenja i imaju a proklamiraju da se direktno referišu ajetima iz Kurana. Kao i rani Havaridži, tekfir ideologija uglavnom se širi među mladima koji imaju malo znanja i iskustva kao i među vjerskim učenjacima sa različitim naučnim i književnim specijalnostima, koji su posvećeni Islamu, ali veoma malo se razumiju u tome. Osnovna načela radikalne tekfir ideologije u 20. i 21. vijeku proklamiraju da je mandat koji im je "dat" od strane poslanika bio da se bore protiv svih ljudi dok ne pređu u islam. Tekviristi odbacuju četiri pravne škole islamskog učenja i smatraju njihove osnivače kao lutke u rukama vladara tog vremena. Oni su protiv svih simbola i praksi koje legitimiraju državu, makar i islamsku, ne priznaju državnu prosvjetu, uniforme, brak ili državni sistem. Oni sebe smatraju jedinom zajednicom islama i sve ostale kao nevjernike. Oni kao svog najznačajnijeg cilja postavljaju džihad da bi oborili s vlasti vladare nevjernike, kako bi ujedinili Islam kao zajednicu i ponovno uspostavili Kalifat, da bi bila zagarantovana sloboda Islamske države, da bi se oslobodile okupirane islamske teritorije i da bi se uspostavila vladavina šerijata u svijetu. Svi ovi pokreti, promovirajući radikalno tumačenje integralnog i ekstremnog islama, stvorili su klimu vjerskog fanatizma, koji direktno i veoma logično vodi ka takvim pojavama kao što su mobilizacija i regrutiranje mladih sa Kosova za odlazak u takvim ratovima kao što su u Siriji i Iraku.

Islamska zajednica i destruktivna ideologija

Ovo što se dešava u svijetu nema veze sa vjerom, ali vjera ima odgovor za to i mi želimo da taj odgovor prenesemo dalje. Među istinskim i pravim vjernicima nema ekstremista. Nema nasilja. U vjeri ima samo ljubavi i to pokazuje činjenica da do sada nijedno lice koje je izašlo iz medresa Islamske zajednice Kosova nije identificirano kao učesnik u ratovima na Srednjem Istoku." Kako bi to bilo argumentirano: Islamska zajednica ima dvije ženske medrese i tri muške, koje funkcionišu od 1952. godine. Do sada imamo 200 albanskih žena, koje su studirale islamsku teologiju na albanskom jeziku na Kosovu i koje rade na terenu. Osobe koje su otišle u Srednjem Istoku, imaju

stranu ideologiju koja je nepoznata u ovom podneblju. Dok ostali koji su obrazovani na Kosovu, slažu se sa iskorjenjivanjem loše pojave. Da vjerska ekstremistička ideologija nije pripovjedna vjekovima na ovom podneblju, govore i sami predstavnici Islamske zajednice Kosova.”

Ovo nije islam kojim se naš narod diči vjekovima, kojeg je prihvatio kao vjeru i kulturu. Nažalost, islam sada ima radikaliziranih odraz u nekim segmentima. Ukoliko sondaži u zadnje vrijeme su tačni, onda se može govoriti o strašnom klizanju iz zapadne ka istočnoj civilizaciji, jer procenat koji se dobija prilikom izjašnjavanja kada ljudi daju više prednosti vjerskoj nego nacionalnoj pripadnosti, je veoma zabrinjavajuće (<http://www.dw.com/sq/a-po-rrëshqet-kosova-drejt-adikalizmit-fetar>).

Glavni je cilj terorističkim organizacijama da prošire svoju ideologiju i djelovanje uglavnom po školama i fakultetima, koristeći studentske organizacije, kako bi pridobili nove regrute. Njihov primarni oblik je da se započne sa sitnim legitimnim idealima koji utiču na studente. Ponekada se oni žale na predavanja, održavaju aktivnosti u kampovima koji su namijenjeni rekreaciji, kako bi se ostali učenici i studenti mogli priključiti njihovim aktivnostima. Većina “intervjuiranih” referiraju se radikalizmu kao individualnom procesu koji je dugotrajan i dinamičan. Nasilni ekstremizam mora biti kratak i individualan proces, koji se u većini slučajeva teško shvata. Obično radikalne i ekstremne grupe u sklopu svoje propagande prilikom regrutiranja lica, uspostavljaju dva lidera, jedan ima glavnu funkciju kao duhovni vođa, koji je obavezan da podržava članove grupe ili organizacije u njihovom motiviranju vjerskim idejama, dok drugi lider u svom djelovanju ima funkciju političkog lidera u realizaciji aktivnosti organizacije. On ima moć da promijeni ili modificira uputstva operacija. Prema istraživanjima na terenu, saznalo se da je većina kosovskih državljana indoktrinirani od nekoliko imama. Takođe, veliki uticaj je imalo i podjela literature sa radikalnim sadržajima, loše tumačeći hadise i samu Svijetu knjigu - Kur'an. Bilo je slučajeva kada su takve osobe napale i institucionalne zvaničnike (Globalna baza terorizma, 2013).

Vjerske sekte i nevladine radikalne organizacije koje djeluju na Kosovu

Namjera terorističkih elemenata, tokom ovih sedamnaest godina, može biti korišćenje Kosova za tranzit ili logistiku, ali trenutno ne i napadanje direktnim terorističkim aktima. Već se zna da ekstremisti na Kosovu su nastavili da održavaju veze sa organiziranim kriminalom i da islamske nevladine organizacije obavljaju sumnjive terorističke postupke. Prema Weber-u, vjerske sekte čine dinamične izvore društvenim promjena, dok “njihova efikasnost zavisi od organizovanja zajednice pristalica” (Mcguire, 2007:242).

Što se tiče muslimanske vjere, od 1999. godine pa do sada uglavnom pojavile su se sekte **selafija i wehabija**. Do sada niko nije imao ideju šta se dešava, pa čak bilo je i teologa koji su se ustručavali da tretiraju ovo pitanje. Prema Nathalie Clayer, možda najpogodniji izraz bi bio **neo-Selefisti** (Clayer, 2013), ili prema Olivier Roy **neo-fundamentalisti** (Roy, 2004). Za pristalice te struje, njihovo prisustvo mora da se shvati kao spas za islam na Kosovu. Za druge, ovaj pokret, predstavlja najveću opasnost za tradicionalni oblik prakticiranja islama na Kosovu, koji je već oko šest vjekova star. Po-

javljanje vehabija po prvi put je izazvan rascjep u jedinstvu muslimanske zajednica na Kosovu. Dok, zvanična i praktcirana, na Kosovu do zadnjih godina, je bila samo struja Hanefija, koju je pojavljivanje wehabija dovelo pod upitnikom. Drugi koncept, zbog konteksta diskusije treba da se razjasni je koncept "džihada". Tačni značaj reči "džihad" je "napor" (Nahi, 2011). Tako da u islamu "da činiš džihad", znači da "se potru-diš, da činiš napor". To podrazumeva napor čovjeka da se bori protiv egoističnih želja. Sa stajališta Kurana, reč "džihad" podrazumeva takođe borbu na intelektualnoj razini protiv potlačivanja i društvene nepravde, protiv silovanja, barbarstva i kršenja ljudskih prava. Korišćenje koncepta "**džihada**" za nasilna dijela protiv nedužnih ljudi, dakle za teror, bilo bi neopravdano i značilo bi lišavanjem izraza od svog istinskog smisla. Ne isključuje se ni uticaj nekih organizacija, koje su uglavnom došle sa Srednjeg istoka, ali i organizacija samihkosovara, koje djeluju ovdje koje su i pristalice tog fenomena. Na Kosovu imamo i pojavu stranih terorističkih i radikaliziranih boraca, ali ipak, Kosovo je povećalo svoje napore u borbi protiv terorizma (Evropska komisija, 2015:20). Kosovski državljani na početku su se priključili organizaciji **Al Nustra Front**, koja je djelovala u Siriji, sa izgovorom da navodno podržavaju slobodnu sirijsku opoziciju koja se borila protiv režima predsjednika, Bashara Al Asad-a.

Prema odluci UN, "**Al Nustra Front**" je teroristička organizacija. Većina ogranaka ove organizacije potom su se priključila terorističkoj organizaciji **ISIL/ISIS**. Borba protiv terorizma je podstakla kosovske vlasti da za borbu protiv nasilnog radikalizma i ekstremizma, donose i primjene Zakona o zabrani učešća u stranim ratovima i Strategiju i Plan djelovanja za sprečavanje nasilnog ekstremizma i radikalizma (Evropska komisija, 2015:22). Od 2000. godine na Kosovu je identificirano nekoliko nevladinih organizacija (NVO), koje su svojom djelatnošću pomogle radikalizaciji nekoliko kosovskih državljana i regrutaciji za priključivanje terorističkim grupama i organizacijama koje su ujedno i finansirale.

Takođe, su dijelile finansijsku pomoć medicinskim centrima, univerzitetima, kao i institucijama lokalne uprave, koje su formirane nakon 1999. godine pod administracijom UNMIK-a (Llapashtica, 2014).

Kao takve, pod sumnjom za finansiranje terorizma bile su:

- NGO "Al Haramain";
- Ujedinjeni Saudijski komitet za pomoć narodu Kosova (SJRC).
- Al Vakaf Al Islam
- Kulturno udruženje "Rinialslame (Islamska omladina)" – Kačanik;
- Udruženje "Parimi (Načelo)" - Kačanik.

Podsticanje građana Kosova za priključivanje terorističkim grupama

Na osnovu do sada opisanog, radikalizam je proces razvoja ekstremističkih vjerskih sekt i ideologija. Radikalizam se karakterizira artikuliranjem između radikalne ideološke vizije i nemilosrdne volje za njegovo sprovođenje. U 2012. god. po prvi puta izvještavalo da N.D. građanin Kosova ubijen u Siriju u toku borbe sa vojskom režima

Assad-a (www.youtube.com/,2012). Prononsiranja predstavnika kosovskih vlasti o ratu u Siriju, moraju biti umjerena i u sklopu analiza rizika. Izjava prestavnika Ministarstva vanjskih poslova (MVP) Kosova u podršci stvari Sirijske opozicije je krivo interpretirana od nekih građana Kosova i kada se toj izjavi dodaju i manipuliranja mladih od strane nekih imama, dovode kosovsko društvo u najopasniju tačku, tvoreći regrute koji će se priključiti terorističkim grupama u Siriju. Oktobra 2013, internetom a potom su prenosile više domaćih medija, prikazani su video snimci dva muškaraca koji su govorili na albanskom jeziku, jedan sa Kosova L.M i drugi iz Albanije (star oko 60 god.), koji pozivaju sve albance islamske vjere da im se pridruže u ratu protiv režima Basharaal-Asada i ostalih "nevjernika". Marta 2014. god. drugi građanin Kosova . R. M. Iz Mališeva, pojavio se u video snimku pozivajući druge da mu se pridruže u "svetoj zemlji" u "sveti rat". Imam iz Prištine SH.K, govorio je o obezbjeđenom mjestu "u sred pakla", za Majku Terezu za to što je kršćanka a ne muslimanka. U stvari, teško je da se tretira ovakva izjava jer neki smatraju da je to govor mržnje, „dok drugi, posebno, neki koji prakticiraju islam smatraju to kao stvar slobode govora i korektan vjerski stav na osnovu islama“ (posebno izdanje KCSS-a , 2015:38).

Razlike načela između Islamske vjere i tekfirističke ideologije

Načelo Islamske vjere prema Kuranu

Sloboda vjere je garantirananačelima Islama. Upotreba nasilja za primanje vjere u islamu nije načelo. Prema tome nasilno širenje vjere, prema tendencijama nekih, nije istina(Kuran:73). Muhamedu je Bog poručio da se mnogo ne brine zašto neki ljudi ne vjeruju, jer nije njegova stvar i briga. Da je Bog htio, svi bi bili vjernici, nego Bog želi vjeru koja izvire iz volje čovjeka, a ne ono što je rezultat nasilja (Kuran:257).Božija volja nije da ljudi nasilno postanu vjernici, on je mogao to učiniti, ali on želi da vjernici svojom voljom prihvate njegova učenja. On je uvijek znao i zna ko će poštovati i ko će odbijati, prema tome on je stvorio dženet (raj) i džehenem (pakao). Kada je reč o dobrom i lošem djelu, onda se kaže da nisu iste, jer dobrotu ima više težine i značaja i mora se vršiti napori i truditi se da se loše pretvara u dobrome. I ako to ne može učiniti bilo ko, to mogu učiniti samo dobri i tolerantni ljudi (Kuran:551). Ajet prema kojem se shvata da svi ljudi potiču od jednoga oca i jedne majke i da su podijeljeni u nacije i plemena, kako bi se olakšalo međusobno upoznavanje i približavanje a ne za udaljavanje i za međusobni razdor. Osnovno je načelo Islamske vjere da su svi ljudi braća (Kuran:595).

Načela vjere prema tekfirističkoj ideologiji

Načelo ovih fundamentalista je suprotno Božijim načelima jer prema Kuranu, nije Božija volja da se ljudi prisile na vjeru. Isto tako, prema načelima Islama svi ljudi su braća, prema tekferizmu ko se ne povine ovome, je neprijatelj protiv kog se mora boriti. Na osnovu do sada iznijetih činjenica u vezi ove ideologije dolazi se do zaključka da indoktrinirana lica su protiv svih simbola i praksi koje legitimiraju državu Kosova, da ne poznaju niti priznaju državno obrazovanje, uniforme, brak ili državni poredak. Oni sebe smatraju jedinom Islamskom zajednicom i sve ostale smatraju nevjernicima. Prema

tome oni nemaju volju da budu deo države vođene na ovaj način. Za razliku od ranijeg tradicionalnog Islama koji je poznat za vjersku toleranciju, ovi krajno ekstremno imaju za misiju da putem nasilja prošire svoju ideologiju i da uspostavljaju džihad kao svoj najznačajniji cilj za obaranje vladare nevjernike, kako bi se ujedinila Islamska zajednica i da se uspostavi Kalifat, kako bi bila zagarantovana sloboda Islamske države i kako bi se oslobodile okupirane muslimanske teritorije i da se uspostavlja vladavina Šerijata u svijetu (posebno izdanje KCSS-a , 2016:52).

Faktori i instrumenti koji idu u prilog nasilnom ekstremizmu na Kosovu Domovi (konvikti)i ostale privatne prostorije

Pozivi za pridruživanje ISIS-u i predavanja sa osnovom na načelima tekfir ideologije su prisutni u nekoliko džamija u Makedoniju, Albaniju i Kosovu. Ipak, džamije ne mogu imati toliku snagu koju imaju određene privatne prostorije koje koriste krugovi tekfirizma. Sabri Bajgora, glavni imam Islamske zajednice Kosova (BIK), potvrdio je da vrše napore da povećaju kontrolu u džamijama, da to ne mogu učiniti u privatnim prostorijama i da BIK svjestan da neki imami organiziraju okupljanja za svoje sljedbenike i ostale, gdje su njihova predavanja drukčija, gdje govore radikalnije nego u dotičnim džamijama. Recimo, grupa uhapšenih osoba u toku pretresa policije, avgusta 2014. god, često se sastala u stanu A.F.(koji je bilo u Siriju i uhapšen je). Otac A.G. (koji je bilo u Siriju i uhapšen je), primjetio je da je njegov sin dosta često pratio predavanja i bio na tim susretima u stanu A.F. u Hani i Elezit, sa čijim detaljima nije upoznat. Na kraju, bilo je i nekoliko konvikta koje su koristili tekfiristički krugovi uključujući i centar Prištine, gdje su bili smješteni islamski mladići.

D.T. bivši član *tekfirasa* kojim se susreo autor izvještaja, potvrdio je postojanje takvih konvikta u "Lagjeja e Muhaxherëve (došljačko nasele) " u centru Prištine. Ovi konvikti su prihvatili mlade studente i ostale koji su imali potrebu za smještaj negdje. Ti konvikti su bili i mjesto gdje su se smjestili i mladi iz urbanih dijelova koji su se udaljili sa svojih obitelji, zbog destruktivnog ponašanja roditelja u odnosu na svoju djecu koji su se opredijelili i uputili u islamu. Znači, oni su tu našli smještaj. U ta konvikta se neprekidno držala predavanja zasnovanih u tekfirizmu dosta često ta mjesta su posjećena od tekfir imama iz Makedonije (Izveštaj o razlozima i posljedicama priključivanja kosovskih građana u svojstvu stranih ratnika u Siriju i Irak, 2015:79).

Internet

I uz zaostali ekonomski razvoj Kosova, siromaštvo i izostanak razvoja sela, nivo prostiranja interneta i broj njegovih korisnika, su među najvećima u regiji, koji se mogu usporediti i sa mnogo zemalja EU-a. Ipak internet je nož sa dvije oštrice u svijetu pun terorizma. Koristan je za organe gonjenja protiv nasilnih ekstremističkih grupa sa jedne strane, te sa druge strane te grupe koriste internet za regrutiranje boraca iz cijelog svijeta. Kada je riječ o internetu i propagandnu djelovanje ISIS-a, *ErinMarieSaltman* i *CharlieWinter* i *Fondacije Quilliam*, priznaju da "efikasnost kojom aktuelno ISIS koristi internet, raznovrsno, je nešto do sada neviđeno i pokazatelj je vremena". Sve

to je deo propagandnog stroja visoke tehnologije koju koristi ISIS da bi prodirao kod mogućih boraca u Evropu i dalje po svijetu. Propagandni video snimci su prodirali i u Kosovo. Prema broju stranih boraca, u odnosu na broj stanovnika, koji su se priključili ISIS-u i ostalim takvim grupama u Siriji, izgleda da su ti napori propagande bili uspješni. Propagandna sredstva i ostala instrumenta interneta sigurno da olakšavaju napore za regrutiranje na Kosovu. Ne može se odbaciti činjenica da je internet u većini slučajeva može biti veoma efikasnije sredstvo za regrutiranje od fizičkih kontakata u džamijama, sa imamima i u privatnim prostorijama, (Fazliu,2013: 18).

Financiranje

Financiranje nasilnog radikalizma i ekstremizma na Kosovu je veoma teško da se istražuje. Iako izvještaj KIPRED-a ne smatra financije kao motiv ili bitan razlog za nečije-radikaliziranje ili za udruživanje nasilnim ekstremističkim grupama na Kosovu. U prvom redu moramo se detaljno baviti humanitarnim vjerskim organizacijama, uglavnom financiranih iz zemalja Persijskog zaliva, kako bi se dekonstruirao cilj njihovih finansiranja kao i mogući tokovi tih fondova za nasilni radikalizam i ekstremizam. Isto tako, kao što su podjela uticaja i vanjskih napora da društvo postane religiozno, sa jedne strane i uticaja vanjskih ideja i nasilnih ekstremizma sa druge strane, pitanje finansiranja mora se uzeti u obzir i analizirati na isti način. Niz vjerskih humanitarnih organizacija su se smjestile na Kosovu odmah poslije rata u toku 1999. god. Najaktivnije su bile te koje su radile pod okriljem Zajedničkog Saudijskog komiteta za pomoć Kosovu (SJCRK), koja je bila humanitarna organizacija i tada je bila pod predsjedavanjem Saudijskog ministra unutrašnjih poslova, princa Naifbin Abdul Aziz-a. Komitet koji je na Kosovu donio urmu (datulje), mlijeko, 42,000 ćebadi za izbjeglice, 110,000 brošura o islamu, na albanskom jeziku, kao i donacija u gotovini oko 8 miliona €. Do tada se izvijestilo da je sponzorirano oko 14,000 lica od SJCRK i pomoć pružena 17,880 izbjeglicama u nekim mjestima, dok je SJCRK izgradilo 38 džamija, 12 škola i čak je finansirala i Privremene samoupravne institucije za vrijeme UNMIK-a. SJCRK, čini se da je poslije monopolizirao pomoć, posebno u ruralnim zonama Kosova, zbog neprisutnosti državnih institucija, ali i ostalih humanitarnih organizacija. Rezultat je da zbog loših uvjeta, ruralne zone, odmah poslije rata, bile su zavisne od pomoći Saudijske Arabije. Islamska fondacija (IEF), NVO, koja je funkcionirala pod okriljem SJCRK-a, otvoreno priznaje, prema Isa Blumi, da su podržavali preko 30 specijaliziranih škola Kur'ana u ruralnim djelovima Kosova, sve izgrađene poslije 1999. god. "(<http://www.kingfahdbinabdulaziz.com/main/y 0370.htm>)

Generalni (Opšti) zaključak:

Kosovo je nakon 2000. god. počelo da se suočava sa ideologijama koje su do tada bile nepoznate za građane. Završetkom rata na Kosovu, mnogo humanitarnih organizacija iz raznih zemalja svijeta, uključujući i arapske zemlje, pomogle Kosovu. Ali u tom periodu, nekoliko ekstremističkih vjerskih organizacija uspjeli su svojom ideologijom da utiču na manji broj vjernika na Kosovu. Sve to je primijećeno od stra-

ne državnih organa, uključujući organe centralnog nivoa, vjerske zajednice, civilno društvo itd. Sada sve više i više se vrše naponi za očuvanje vrijednosti zajedničkog života, tolerancije i uzajamnog poštovanja. Prema tome, kosovsko društvo, ne samo da štiti dosadašnji zajednički život i sklad od bilo koje i najmanje povrede, nego prioritet nad prioritema ima očuvanje sklada između vjera i njeno ojačanje za trajni zajednički život sa ostalim vjerskim zajednicama. Bez obzira što ima opadanje broja regrutiranih iz albanske zajednice za priključivanje konfliktu u Siriji, ipak se u radu organa i službi za sprovođenje zakona preduzimaju sve mjere za sprečavanje i penaliziranje organizatora u tom pravcu.

Islamska zajednica Kosova, i ova institucija je veoma ažurna svojim pristupom, kako se ne bi ostavljalo prostora određenim grupama ili pojedincima da utiču za proširenje destruktivnih ideologija. Programi za de-radikalizaciju evidentiranih lica su u toku formaliziranja prioritet su državnih struktura koje su zadužene uz partnerstvo sa svim potrebnim faktorima kako bi se garantiralo njihov uspjeh.

Vjerske zajednice i civilno društvo preuzimaju značajnu ulogu u razvoju ovih programa. Prostiranje ovih programa dobro izučeno i planirano u cilju de-kradikalizacije za to osuđenih lica. Obzirom da je sindrom radikalizacije zadiralo i susjedne zemlje, neophodno se zahtijeva regionalna suradnja za izradu i praćenje programa de-radikaliziranja, posebno sa Albanijom i Makedonijom. Uzimajući u obzir značaj mira i tolerancije na Kosovu, kao i ulogu koju mogu imati vjerske institucije u izgradnji mira, Islamska zajednica Kosova, njene institucije i imami neprekidno su se angažirali da svojim učenjima i predavanjima prenose božanstvene poruke, koje pozivaju za mir, ljubav, razumijevanje, poštovanje drugog, prije svega u oprost i razumijevanju.

LITERATURA:

- Agron Fazliu "Internet Penetration and Usage in Kosovo". *Kosovo Association of Information and Communication Technology*, 2013.
- Besiana Xharra (2012). "Kosovo Turns Blind Eye to Illegal Mosques". January 12, 2012. *Balkan Insight*. Gjendet n.: Botim i veqant nga KCSS ne muaj prill 2015.
- B. Mcguire, Meredith, 2007.
- Dokument i punes nga stafi i Komisionit Evropian, Raport per Kosoven, date 10.11.2015, Bruksel.
- Dokument i punes nga stafi i Komisionit Evropian, Raport per Kosoven, date 09.11.2016, Bruksel.
- Gazeta Shqip (2013). "Shqiptari bën thirrje për xhihad në Siri" October 13, 2013.
- Ibrahim Terzijaj (2014). "Nusret Kurtishi "Lufta per All-llah" 2014 (Sami Abdullahu shehid insha Allah)". *Youtube*. Gjendet n.: <https://www.youtube.com/watch?v=e6M-sl27m9A>

- Khosrokhavar Farhad, *Radicalisation*, autori ka zhvilluar disa intervista me imamet dhe me teolog te Khosrokhavar Farhad, *Radicalisation*.
- Kosovar Center for Security Studies, 2015.
- Liridon Llapashtica (2014). "Milionat e "Al Haramain" në Kosovë (Foto)" 2 tetor 2014.
- Louis Charbonneau (2012) "Kosovo voices strong support for Syria opposition" 14 maj, 2012.
- Mbreti Fahd bin Abdul Aziz (1999). "A report on Saudi relief for Kosovo". 13 qershor 1999. *Saudi Press Agency*.
- Miloza Xharro, Revista "Policimi dhe siguria", Tiranë ,nr. 1, 2015.
- Mohammed Ayoob, "The War Against Iraq: Normative and Strategic Implications", në Margaret Crahan, John Goering & Thomas Weiss (eds.) "The Wars on Terrorism and Iraq: Human Rights, Unilateralism and US Foreign Policy", Nju Jork: Routledge, 2004, Kreu. 7. Bernard Lewis, "Roots of Muslim Rage".
- Kurani perkthyer nga gjuha arabe nga Prof. Hasan I. Nahi, botim në vitin 2011.
- Raport për shkaqet dhe pasojat e përfshierjes së qytetarëve të Kosovës si luftëtarë të huaj në Siri dhe Irak ,2015.
- RTV Klan (2014) "Video ku bëhet thirrje për Siri" Anon. (2009). "Dr.Shefqet Krašniqi per Terrzezën". <https://www.youtube.com/watch?v=IMLQbHOMV>.
- Sipas Databazës Globale të Terrorizmit, në vitin 2013 janë rexhistruar gjashtë incidente të të terrorizmit në Kosovë (me një person të vrarë), pesë në vitin 2012 (tre të vrarë), dhe nga një në vitin 2009, 2010 dhe 2011.
- Studio Islame Prishtina (2012). "Kosovari Naman Demolli është vrarë në Siri [TV Klan Kosova] [5min]".
- UN Security Council, 30 May 2013.usage_in_Kosovo.
- <http://www.balkaninsight.com/en/article/kosovo-turns-blind-eye-to-illegal-mosques>
- <https://filolet.com/radikalizmi-dhe-de-radikalizmi-nga-ideologjia-tekfiriste-ne-republiken-e-kosoves/ me 7 janar/2017>.
- <https://www.evropaelire.org/a/26528971.htm>
- <http://www.dw.com/sq/a-po-rr%C3%ABshqet-kosova-drejt-radikalizmit-fetar/a-19382249>
- <https://zeri.info/ekonomia/489/milionat-e-al-haramain-ne-kosove-foto>
- [/https://www.youtube.com/watch?v=2NGM8ds0Hj4](https://www.youtube.com/watch?v=2NGM8ds0Hj4)
- <http://gazeta-shqip.com/lajme/2013/10/13/shqiptari-ben-thirrje-per-xhihad-ne-siri/>
- <http://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?country=1003> [http://](http://www.kingfahdbinabdulaziz.com/main/y0370.htm)
- www.kingfahdbinabdulaziz.com/main/y0370.htm

- <http://www.reuters.com/article/2012/05/14/us-syria-kosovo-idUSBRE-84D1EI20120514>

Podaci o autoru

Fidair Berisha

Kosovska policija

fidair.berisha@hotmail.com